

Ristirahva Pühapäevalehes 1898 ilmunud Ch. L. (arvatavasti Ch. Lamanowsky) kiri Krimmist Kertšist. Kertši eestlaste arv (85 ehk kümme-kond peret). Vaimulikud olud Kertšis (luteri kiriku ja palvemaja puudumine. Kertši sakslased. Feodosija pastor. Neusatz'i abiõpetaja A. Hanson. Kertši kindluses teenivad eesti soldatid: joomine, ropendamise, ebaviisakus. Rauavabrik. Feodosija-Kertši raudtee plaanitav valmimine. Heeringasaak. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 42), 18. oktoober 1898, lk. 345

Kiri Kertshi poolt.

Siin idapoolses Krimmi poolsaare otsas, Kertshi linnas, elab kümme-kond peret Eestlasi, ligi 85 hinge wanu ja noori, meeste ja naeste sugust kokku, kes suuremalt osalt esimestest Eesti väljarändajatest seia asunud, ja siin kalapüügist ennast elatawad. Waimuliku toidu poolt on siin Ewangeli-Lutteruse usulistel suur puudus. Siin on ka mõned headki perekonnad Sakslasi, aga Lutt.-Usu kirikut ega palvemaja siin linnas ei ole. Feodosia kreisi õpetaja, kes 2 korda aastas siin käib jumalateenistust pidamas ja muid kiriklikkusi tallitusi toimetamas, peab Sakstele linna walitsuse majas jumalateenistust. — Et Feodosia kreisi õpetaja Eesti keelt sugugi ei mõista, siis palub tema ja ka siinne Eesti kogudus, et neile kord aastas Eestikeelne õpetaja käib Jumala sõna kuulutama ja altari sakramenti jagamas; seda on ka Neusatz'i kihelkonna abiõpetaja läänepoolsest Krimmi poolsaare sõrwast mitu aastat järgeste lahkeste oma peale wõtnud ja meid elusõnaga kosutamas ja juhatamas käinud, mille eest meie õpetajale, A. Hanson, palju tänu wõlgu oleme! — Usu elu kipub aga siin wäga leigeks minema, et pühapäewal koguduse koda ei ole, kuhu rahwas jutlust ja Jumala sõna kuulama läheks. Selle poolest on teistes Krimmi Eesti asutustes, kus palwemajad ja köster-kooliõpetajad on, palju parem lugu. Kui sealgi leigus maad wõtub, siis on see täitsa kuuljate oma süü, et nad elusõna ei taha kuulda wõtta, mis neile igal pühapäewal pakutakse. Ka kaugelt kodumaalt tulewad noored mehed wälja kroonu teenistusesse, kelle peale sagedaste ilma südame waluta waadata ei wõi. Paari aasta eest toodi seia paarkümmend Eesti noortmeest Liiwimaalt ja pandi kindlusesse teenima. Mitmed nendest otsiwad pühapäewadel siinsed Eestlased üles, et nendega oma keelt kõneleda, aga igakord ilmuwad nemad joobnud nägudega ja tuikuwa jalgadega, kus neil pudelid põletatud wiinaga taskus tagawaraks on! Kõneledes on neil iga kolmas sõna „kurat”, ning nii jäme ja ropp ümberkäimine, et ma hiljuti 3 säärast suguwenda omast majast wäljaajama sunnitud olin, sest et nende toorust enam kannatada wõimalik ei olnud. Raske tundmus tuli mulle südame peale neid waadates ja kuuldes ja mõtlesin: need noored mehed on seal üleskaswanud, kus koolisid ja kirikuid küllalt on, aga nende südamesse pole ükski hea õpetus teed ega aset leidnud!! — Raua wabrik, mida siin linna ligi mullu ehitama hakati, saab tulewal aastal lootuse järge walmis. 2 pikka korstnat ja 5 raua sulatamise raudahju ongi juba walmis. Raudteed tehakse Feodosiast Kertshi ja arwatakse tulewal aastal walmis saawat.

Paljud inimesed Wenemaa wiljaikkaldawatest kubermangudest leiawad siin wabriku ja raudtee ehituste juures tööd ja leiba.

Heeringi saak on praegu hea, sest neid tuuakse igapäew väga palju turule, mille tõttu hind odawaks on läinud. Ilmad on (Mihkli päewa ajal) kenad ja wihmased, ja loodus on rohelistes ehtes otsekui kewadel.

Ch. L.